

Досвід використання інтерактивних методів навчання у підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина»

В.Ф. Орловський, С.І. Бокова

Сумський державний університет

У статті висвітлено досвід використання мультимедійних технологій та інноваційних методів навчання, таких, як робота в малих групах, кейс-метод, семінари-дискусії, рольові ігри, мозкові атаки у підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина». Акцентовано увагу на найбільш ефективних методах викладання.

Ключові слова: загальна практика–сімейна медицина, лікарі-інтерни, інноваційні методи навчання.

Покращення якості надання медичної допомоги в Україні та її доступності є метою реформування сучасної системи охорони здоров'я населення. Оптимальним за всіма вимогами є розвиток первинної допомоги населенню. За даними вітчизняних та закордонних авторів, модель сімейної медицини є найбільш економічно ефективною. Ключову роль в ній відіграє лікар загальної практики–сімейної медицини (ЗП–СМ), оскільки він має вирішувати близько 90% усіх медичних проблем пацієнтів.

Першочерговим і важливим питанням є робота із здоровим контингентом з метою забезпечення профілактики захворювань. Різновікова група, яка має свої анатомо-фізіологічні та психосоціальні особливості, вимагає ґрунтовних знань та зумовлює диференційний підхід. Соціальне напруження у суспільстві, недостатній рівень фінансування медичної галузі та низький рівень матеріального забезпечення населення досить часто сприяють розвитку у пацієнтів ознак девіантної поведінки та ускладнюють надання якісної первинної медичної допомоги.

Значне місце у роботі сімейного лікаря посідає рання діагностика різноманітних патологій, відповідне лікування та його своєчасна корекція. У випадках встановлених захворювань спеціаліст здійснює профілактичну роботу задля попередження розвитку ускладнень, а хронічні захворювання, особливо в дитячому віці, зобов'язують сімейного лікаря до співпраці з усіма членами родини. Таким чином, лікар ЗП–СМ має надавати як медичну, так і психологічну допомогу населенню, що вимагає від нього професійного володіння теоретичними знаннями і практичними навичками різних спеціальностей, а також зобов'язує безперервно підвищувати їхній рівень.

На сьогодні в Україні існує нагальна потреба у висококваліфікованих фахівцях зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина». Підготовка таких спеціалістів здійснюється із застосуванням мультидисциплінарного підходу і інтегрує додипломний та післядипломний етапи навчання. Структуризація значного об'єму засвоєної інформації, опрацювання нової та вдос-

коналення практичних умінь вимагає осучаснення методів викладання.

Післядипломний рівень підготовки випускників вишів, а саме навчання в інтернатурі, має сприяти формуванню професійної компетентності фахівця, здатного самостійно приймати рішення, від яких залежать здоров'я пацієнта, життя та його якість. Важливо створити умови, в яких молоді спеціалісти зможуть навчитися більш ефективно використовувати отримані знання для вирішення практичних задач, заповнювати прогалини та розвивати нові навички та уміння.

Метою нашої роботи стало висвітлення досвіду використання мультимедійних технологій та інтерактивних методів навчання у підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина».

Викладачі кафедри сімейної та соціальної медицини Сумського державного університету (СумДУ) широко використовують новітні мультимедійні технології, інноваційні методи навчання.

Безперервне вдосконалення базового рівня знань відбувається завдяки вільному доступу до електронних інформаційних ресурсів. Фахівцями СумДУ було розроблено та впроваджено низку програм, які надають учасникам учбового процесу віртуальний доступ до інформаційних ресурсів різних бібліотек та можливість працювати із закордонними платформами, отримувати наукову періодику різних країн. У процесі підготовки до заняття лікар-інтерн, окрім базової спеціалізованої літератури, має можливість звертатися до інституційного репозитарію, в якому зібрані результати наукових досліджень співробітників університету та студентів, до електронних ресурсів локального чи вільного доступу, у тому числі до офіційного сайту МОЗ України. Функція викладача полягає у сприянні розвитку у молодого спеціаліста навичок роботи з інформацією та вільного орієнтування в інформаційному просторі. Слід зазначити позитивний вплив на підвищення рівня знань участі в on-line семінарах і конференціях, які відбуваються у формі телемосту.

Покращити сприйняття та запам'ятовування інформації нам вдалося завдяки впровадженню в учбовий процес мультимедійних технологій. Послідовні, структуровані та яскраві слайд-презентації підвищують увагу слухачів і дозволяють акцентувати її на важливих питаннях.

Враховуючи усі позитивні моменти від вільного використання електронних інформаційних ресурсів, слід відзначити і негативний. Стрімкий розвиток сучасних технологій сприяє легкій доступності інформації в будь-який час і в будь-якому місці, що провокує небажання її вчити. Деякі молоді лікарі мають серйозні проблеми із

запам'ятовуванням точної інформації, такої, як значення показників лабораторних та інструментальних досліджень, дані анатомо-фізіологічних особливостей (АФО) пацієнтів різного віку, назви та дози препаратів, погіршуючи таким чином рівень знань.

З усіх інноваційних методів навчання використовуються робота в малих групах, кейс-метод, семінари-дискусії, рольові ігри, мозкові атаки, але найбільш вдалими виявилися поєднання декількох методик.

Робота в малих групах (по 2–3 лікарів-інтерна) має на меті вирішення декількох проблем за допомогою опрацювання ситуаційних чи клінічних завдань різного рівня складності. Кожен із учасників має вільно орієнтуватися в інших дисциплінах, володіти певним рівнем теоретичних знань і практичних навичок. Під час роботи вони мають розглянути і врахувати думку кожного, уникнути конфліктних ситуацій та узагальнити отримані дані. Результат роботи обов'язково фіксується письмово всіма учасниками підгрупи. Після цього відбувається загальне обговорення, на якому кожна підгрупа доповідає свій клінічний випадок та обґрунтовує відповідь, базуючись на об'єктивній інформації та власних знаннях.

У ході розв'язання конкретних клінічних ситуацій викладач акцентує увагу лікарів-інтернів на ймовірних варіантах розвитку подій, зміні перебігу захворювання під впливом різних факторів та, відповідно, корекції тактики ведення пацієнта. Таким чином, під час аудиторного заняття відбувається ілюстрація найбільш типових життєвих ситуацій, вирішення питань різного характеру і рівня складності, аналіз помилок. Безпосередні учасники учбового процесу поступово розв'язують завдання, що сприяє свідомому формуванню відповідного «маршруту» пацієнта. Також нами було встановлено позитивний вплив даного методу навчання на закріплення навичок з етики та деонтології, оскільки, зазвичай, підгрупи є гетерогенними за рівнем підготовки та характером міжособистісних відносин. Слід зазначити, що даний метод акцентує увагу лікарів на найбільш проблемній для запам'ятовування інформації та певним чином нівелює «залежність» від гаджета.

За допомогою заздалегідь закладених в умовах завдань помилок викладач провокує лікарів до дискусії, активізуючи таким чином роботу аудиторії на занятті, що в свою чергу сприяє засвоєнню та структуризації інфор-

мації. У ході роботи молоді спеціалісти мають розібратися та віддиференціювати усі помилки.

Використання рольових ігор позитивно зарекомендувало себе у відпрацюванні навичок з організації роботи спеціаліста. Першочергово оголошується завдання (проблема), яке необхідно вирішити, розподіляються ролі між учасниками навчального процесу. Викладач контролює взаємодію між «ланками» та корегує дії в межах обов'язків та можливостей кожного. Даний метод сприяє вдосконаленню практичних навичок з організації роботи, етики і деонтології сімейного лікаря. Після вирішення поставленої задачі відбувається обговорення, підведення підсумків та оцінювання.

Особливістю лікарів спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина» є багатопрофільність, що зумовлює вільне орієнтування у багатьох спеціальностях. Використання знань інших дисциплін задля вирішення конкретних завдань під час навчання сприяє розвитку системного мислення, здібностей до вирішення нестандартних проблем та співпраці з іншими людьми: робота з різним контингентом пацієнтів, наявність різних точок зору, вміння вести діалог чи дискусію тощо.

У процесі підготовки молодих спеціалістів також стимулюють до самостійного навчання та дослідницької роботи.

Враховуючи наведене вище можна зазначити, що існують певні проблеми у підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина». Значний об'єм інформації та стрімкий технологічний розвиток вимагають від сучасного викладача оновлення традиційних методик викладання. Проблеми фахової підготовки можливо ліквідувати за рахунок використання мультимедійних технологій та інноваційних методів навчання, таких, як робота у малих групах, кейс-метод, семінари-дискусії, рольові ігри, мозкові атаки та їхні комбінації. Наш досвід свідчить про перспективність даного напрямку навчання у підготовці лікарів-інтернів зі спеціальності «Загальна практика–сімейна медицина». Молодий спеціаліст отримує своєрідний досвід, який сприяє формуванню впевненого і компетентного практика.

Також слід відзначити вагомий внесок у покращення учбового процесу кваліфікованого педагогічного колективу, оскільки успішний результат неможливий без професійної майстерності викладача.

Опыт использования интерактивных методов обучения в подготовке врачей-интернов по специальности «Общая практика–семейная медицина»

В.Ф. Орловский, С.И. Бокова

В статье отражен опыт использования мультимедийных технологий и инновационных методов обучения, таких, как работа в малых группах, кейс-метод, семинары-дискусии, ролевые игры, мозговые атаки в подготовке врачей-интернов по специальности «Общая практика–семейная медицина». Акцентировано внимание на наиболее эффективных методиках преподавания.

Ключевые слова: *общая практика–семейная медицина, врачи-интерны, инновационные методы обучения.*

The experience of using innovative teaching methods in training of interns in specialty «General practice–family medicine» is considered in the article

V.F. Orlovsky, S.I. Bokova

In the article reflects the experience of using multimedia technologies and innovative teaching methods, such as working in small groups, the case method, discussion seminars, role games, brainstorming in the training of interns in the field of «General practice–family medicine». Attention is focused on the most effective methods of teaching.

Key words: *general practice family medicine, medical interns, innovative teaching methods.*

Сведения об авторах

Орловский В.Ф. – Кафедра семейной и социальной медицины Сумского государственного университета, 40018, г. Сумы, ул. Санаторная, 31. *E-mail: info@med.sumdu.edu.ua*

Бокова С.И. – Кафедра семейной и социальной медицины Сумского государственного университета, 40018, г. Сумы, ул. Санаторная, 31. *E-mail: info@med.sumdu.edu.ua*

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вороненко Ю.В. Підходи до підготовки сімейних лікарів в Україні та країнах Європи / Ю.В. Вороненко, О.Г. Шекера, В.І. Ткаченко. // Український медичний часопис. – 2014. – № 3. – С. 116–120.
2. Необхідність оновлення навчальної програми додипломної медичної освіти у зв'язку з пріоритетністю загальної практики–сімейної медицини / Л.С. Бабінець, І.О. Боровик, Н.І. Корильчук та ін. // Сімейна медицина. – 2016. – № 4. – С. 118–119.
3. Еспенбетова М.Ж. Роль кафедры семейной медицины в подготовке семейных врачей и эффективность обучения с использованием инновационных технологий образования / М.Ж. Еспенбетова, А.У. Нуртазина. // Российский семейный врач. – 2008. – № 2. – С. 44–46.
4. Колесник Ю.М. Шляхи оптимізації підготовки лікарів загальної практики–сімейної медицини на додипломному етапі відповідно до наскрізної програми / Ю.М. Колесник, Ю.М. Нерянов, Н.С. Михайловська. // Запорізьський медичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 109–112.
5. Шаяхметова А.А. Инновационные методы обучения преподавателя высшей школы [Электронный ресурс] / А.А. Шаяхметова. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <http://repository.enp.kz/bitstream/handle/123456789/4741/innovacionnye-metody-obucheniya-prepodavatelya.pdf>.
6. Инновационные методы обучения в высшей школе: проектно-ориентированный, проблемный, поисковый и другие методы [Электронный ресурс] // Нижний Новгород. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.unn.ru/site/images/docs/cko/sbornik2014.pdf>.
7. Михайловська Н.С. Сучасні аспекти підготовки лікарів загальної практики у вищих навчальних закладах / Н.С. Михайловська. // Здоров'я дитини. – 2014. – № 2. – С. 137–139.
8. Колесник Ю.М. Проблеми та перспективи підготовки сімейних лікарів на додипломному етапі / Ю.М. Колесник, В.Д. Сиволап, Н.С. Михайловська. // Патологія. – 2013. – № 1. – С. 7–9.
9. Стрільчук Л.М. Якісна підготовка лікаря загальної практики – сімейної медицини – запорука успішності медичної реформи (огляд) / Л.М. Стрільчук, І.В. Шумлянський, Л.А. Ільницька. // Практикуючий лікар. – 2015. – № 2. – С. 75–77.
10. Свінціцький А.С. Навчання лікарів упродовж професійного життя – вимога часу / А.С. Свінціцький // Практикуючий лікар. – 2014. – № 1. – С. 101–105.
11. Сайт бібліотеки Сумського державного університету [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://library.sumdu.edu.ua/undefined/>.

Стаття постулила в редакцію 26.06.17

НОВОСТИ МЕДИЦИНЫ

ОТКАЗ ОТ УПОТРЕБЛЕНИЯ ТРАНСЖИРОВ
ПОНИЗИТ РИСК ИНСУЛЬТА

Исследователи из Йельского университета обнаружили, что отказ от употребления продуктов с высоким содержанием трансжиров может снизить риск возникновения инсульта и сердечного приступа.

Трансжирные кислоты или трансжиры содержатся в таких продуктах, как чипсы, крекеры, жареные продукты и хлебобулочные изделия.

Такие выводы ученые сделали после изучения статистики госпитализации людей в штате Нью-Йорк с 2002 по 2013 годы. В тех округах штата Нью-Йорка, где население в течение трех последних лет сократило употребление

трансжиров, число обращений в медицинские учреждения из-за случаев сердечного приступа и инсульта в среднем сократилось на 6,2 процента (по сравнению с соседними регионами).

"Сведение к минимуму или исключение из рациона трансжиров может значительно снизить риск возникновения инсульта и сердечного приступа... Запрет трансжиров на государственном уровне может стать настоящей победой для миллионов людей", - заявил один из авторов исследования.

Трансжирные кислоты или трансжиры содержатся в таких продуктах, как чипсы, крекеры,

жареные продукты и хлебобулочные изделия. Употребление продуктов с высоким содержанием трансжиров повышает риск сердечно-сосудистых заболеваний, которые являются основной причиной смерти во всем мире. В последние годы в Нью-Йорке и других американских городах принимаются меры по сокращению трансжиров в ресторанах и закусочных. Управление по контролю над продуктами и лекарствами США (FDA) заявило о решении исключить трансжиры из продуктов питания полностью к 2018 году.

Источник: riaami.ru